

Yeni Günəş sistemi formalaşır

Astronomlar çox nadir, ətrafa yaşıl işıq saçan iri qalaktika aşkarlayıblar. Bu işıqlanmanın səbəbi ulduz topasının mərkəzindəki ifrat ağır kütləyə malik qara dəliyin aktivliyidir. Gemini rəsədxanası vasitəsilə tapılmış yeni, «nəhəng südəmər körpə» adlandırılan J2240 qalaktikası Dolça bürcündə yerləşir.

Qalaktika Yerdən 3,7 milyard işıq ili aralıdadır. Daha sonra VLT teleskopu vasitəsilə aparılmış araşdırmalar yaşıl işığın mənbəyinin həddən artıq böyük qara dəliyin yaydığı ulduzlararası qazın rentgen şüalarına məruz qalması nəticəsində yaratdığı oksigenin ionlaşmasından yarandığını göstərib.

Yeni qalaktikanın yaydığı rentgen şüaları ifrat yüksək enerjiyə malikdir. Tədqiqatlar onu da göstərib ki, qara dəliyin aktivliyi azalmağa başlayıb və bu minvalla o, periferik maddəyə çevrilməkdədir.

Avropalı astronomların fərziyyələrinə görə, onlar Buğa bürcündə yeni ulduz da aşkarlayıblar. Həmin ulduz Yerdən 3 milyon işıq ili məsafəsindədir. Ulduzun tədqiqatı Günəş sisteminin formalaşma proseslərini tam anlamağa yardım edə bilər. Yeni doğulmaqda və formalaşmaqda olan ulduz ətrafına çox güclü enerji yayır. Həmin enerji yaxınlıqdakı səma cisimlərini əridir, məhv edir və onların əvəzinə yeni obyektlər formalaşdırır. «Hubble» teleskopu ilə aparılan tədqiqatlara ABŞ-ın Qərbi Virciniya ştatındakı Milli Radioastronomik Rəsədxananın əməkdaşı Con Tobin başçılıq edir. Onun dediyinə görə, Buğa bürcündə hələ «bələk»də olan ulduz 7 Yupiter boydadır. L1527 IRS adı verilmiş ulduz öz ətrafında Günəş sisteminin analoqunu formalaşdırmaqdadır. «Ətrafındakı orbital diskdə yaratdığı hadisələr bu protoulduzun Günəş sisteminin təkrarı olduğunu göstərir. Havay adalarındakı «Gemini» rəsədxanası da bizim nəticələri təsdiqləyib», - Tobin deyib.

«Gemini» və «Hubble» ilə aparılmış araşdırmalara Çilidə, And dağlarındakı ALMA rəsədxanalarının məlumatları da əlavə olunub. Kanadanın Yeni Şotlandiya vilayətindəki Sent-Meri Universitetinin astronomiya professoru Devid Klark bildirib ki, uzaq L1527 IRS protoulduzunun aktivliyi yeni Günəş sisteminin formalaşması ilə yanaşı, qalaktikaların təkamülündən də xəbər verir. Protoulduzun tam formalaşmasının 300 min il davam edəcəyi vurğulanır.